

**Електронна бібліотека
видань історичного факультету
Харківського університету**

Варченко І. До питання історіографії Українського молодіжного руху на Харківщині у 1890-ті роки // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Збірник наукових праць молодих вчених. – Харків, 1997. – С. 23 – 25.

При використанні матеріалів статті обов'язковим є посилання на її автора з повним бібліографічним описом видання, у якому опубліковано статтю. Дана електронна копія статті може бути скопійована, роздрукована і передана будь-якій особі без обмежень права користування за обов'язкової наявності першої (даної) сторінки з повним бібліографічним описом статті. При повторному розміщенні статті у мережі Інтернет обов'язковим є посилання на сайт історичного факультету.

Адреса редакційної колегії:

Україна, 61077, Харків, пл. Свободи, 4,
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна,
історичний факультет. **E-mail:** istfac@univer.kharkov.ua

©Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна; історичний факультет

©Автор статті

©Оригінал-макет та художнє оформлення – зазначене у бібліографічному описі видавництва

©Ідея та створення електронної бібліотеки – А. М. Домановський; А. О. Баскакова

формированы 5 административно-территориальных единиц - Слободских вечах полков, просуществовавших до 1765 г.

Слободская Украина - регион, на который пришлось наложение двух культур - украинской и русской, в силу чего многие исследователи считают ее уникальным историко-географическим регионом.

Итак, формирование границ Слободской Украины проходило в XVI - XVIII вв. Границы Слобожанщины не определялись естественными рубежами или компактностью населения, не были они также постоянными, изменяясь в зависимости от политической ситуации. Современные политические границы Российской Федерации и Украины не соответствуют прежним историческим границам края. В результате территориально-административных изменений прошедших в XX в. северные и восточные районы Слобожанщины оказались в составе России, а западные и южные - в составе Украины. Однако название "Слободская Украина", "Слобожанщина" живы в народной памяти до наших дней. Последнее обстоятельство и предопределило раскол историко-географической области Слобожанщины на 2 части (наподобии того, как это случилось с Буковиной) и дальнейшую ассимиляцию и нивелирование особых "классических" черт в российской части региона. Здесь кроется ответ не загадку, которую пытался разгадать видный советский этнограф проф. В.И. Козлов - исчезновение украинского сельского населения в Курской, Белгородской и Воронежской областях по итогам переписи 1959 г. и последующих лет.

Варченко І.
(ХДУ)

*До питання історіографії українського молодіжного руху на
Харківщині у 1890-ті роки.*

Останнє десятиліття XIX ст. позначило новий етап у розвитку українського національного руху. Відбувається, за Грохом, перехід до третьої стадії національного руху - від культурно-просвітницької до політичної. Харківщина не стояла осторонь цього процесу. Як і в центрі української культури, тут

гуртується національносвідоме громадянство.

Справедливе зауваження німецького політолога А. Капеллера, що національних політичних рухах найбільш активно виступає молодь, студентство на відміну від соціально-економічних, де перевага належить середньовіковому прошарку. Малодослідженою залишається історія молодіжного політичного руху на Харківщині. Новітні студії В. Головченка, С. Наумова, Т. Геращенко та ін., що стосуються даного питання, є своєрідним показником того, що розробка проблеми лише почалась і виникає все більше питань, які на сьогодні залишаються без відповіді. Значною мірою такий стан пояснюється браком матеріалу, його розпорошеністю та важкодоступністю.

Основні проблеми, які стоять перед дослідниками, пов'язані з організованим рухом молоді. Так, в Харкові наприкінці XIX ст. існували дві організації, які об'єднували національно свідому молодь - це так зване "Братство Тарасівців" і, пізніше, Українська студентська громада.

Існує кілька джерел з історії діяльності цих організацій. Насамперед, це спогади учасників. Незважаючи на значну долю суб'єктивності, разом з тим вони дають достатньо повне уявлення про зміст та форми діяльності харківської молоді, характеристику їх поглядів. Найґрунтовнішими є "Спогади юнацького літ" Ю. Колларда, "На межі двох віків" О. Коваленка, "Український рух серед харківського студентства 1890-х років" М. Базькевича, "Братство Тарасівців" Липи.

Цінним джерелом є архівні матеріали. Фонди поліцейського управління зберігаються в Харкові, але вони (в силу специфіки функцій поліції - нагляд) дають небагато інформації щодо змісту роботи студентських організацій. Значно цікавішими з цього погляду виявляються фонди жандармського управління Харківської губернії, які містяться в Центральному державному історичному архіві України в Києві. Архівні фонди досліджені дуже вибірково, значна частина матеріалів не введена до наукового обігу.

Нечисленні публікації в періодичних наукових виданнях розглядають окремі моменти в історії студентського руху. Зокрема, відповідність між декларацією "Братерства Тарасівців" - ("Profession de foi" молодих українців), якій проголошувалась опозиція культурництву, та конкретною діяльністю "Братерства".

Проголосивши, з одного боку, радикальний підхід до політичної діяльності, молоді українці, разом з тим, розуміли, що успіх справи залежить від ступеню підготовки громадянства до сприйняття національних ідеалів. Шляху, ніж широка просвітницька діяльність, не було. Цим пояснюється узгодженість між бажанням та дійсністю.

Інше питання, чи були "Тарасівці", а потім Студентська Громада, амостійниками. У спогадах автори по різному трактують ступінь радикальності політичних поглядів членів цих організацій. Вивчення та аналіз першоджерел також не дають однозначної відповіді на це питання.

Невирішеними залишаються питання ефективності діяльності та впливу українського молодіжного руху в порівнянні з іншими політичними, соціальними та національними течіями.

Окрему увагу необхідно звернути на персональний склад руху, представлений відомими постатями в історії та культурі України. Серед них: Микола Міхновський, Іван Липа, Дмитро Антонович, брати Мацієвич, Боніфат Амінський, Михайло Базькевич, Михайло Русов, Андрій Жук та інші. Значними до молодіжного руху були відомі письменники: О. Олесь, Г. Гуцкевич, О. Катрухін.

Відповідь на ці та інші питання - справа майбутніх досліджень, у яких особливо мають бути зацікавлені харків'яни - нащадки "славних прадідів великих...".

Гайворонская Е.М.
(ХГУ)

Понятия "личность" и "индивидуальность" в исторической науке

Понятия "индивидуальность" и "личность" непрерывно сопровождают гуманитарные науки, в частности, историю. Но пользоваться ими с надлежащей методологической разумностью чрезвычайно трудно. Для того, чтобы дать этим понятиям более четкое разграниченное определение, была проведена дискуссия,